

Socialdepartementet**Kommittédirektiv Ett krav på att personer som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig till insatsen personlig assistans**

Regeringen bemyndigar det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om stöd och service till vissa funktionshindrade att

- ge en särskild utredare i uppdrag att utreda hur personer som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig till insatsen personlig assistans,
- utse en av ledamöterna att vara ordförande, och
- besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Kommittén ska följa de direktiv som framgår av *bilagan*.

Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m., anslagsposten 1 Till Regeringskansliets disposition, budgetram 6, Socialdepartementet.

Utdrag till

Statsrådsberedningen/Gransk
utredaren

Kommittédirektiv

Ett krav på att personer som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig till insatsen personlig assistans

Beslut vid regeringssammanträde den 4 juni 2026

Sammanfattning

En särskild utredare ska utreda hur personer som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig till insatsen personlig assistans. Syftet är att insatsen ska begränsas för vissa personer som kommer till Sverige för att säkerställa att det finns en stark och varaktig anknytning till Sverige innan insatsen får lämnas.

Utredaren ska bl.a.

- med beaktande av förslaget om kvalificering till assistansersättningen som lämnades i betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53), analysera och ta ställning till på vilket sätt en person som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig till insatsen personlig assistans, oavsett huvudman,
- föreslå en ny modell för kvalificering till insatsen personlig assistans som är förenlig med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 4 juni 2027.

Uppdraget att utreda en kvalificering till insatsen personlig assistans

Huvudmannaskapet för personlig assistans är i dag delat mellan stat och kommun. Rätten till personlig assistans regleras i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, oavsett vem som är huvudman för insatsen. Kostnader för insatsen kan ersättas genom biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans enligt LSS eller genom assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken, förkortad SFB. Kommunens ansvar enligt LSS gäller gentemot de som är bosatta i kommunen (16 § LSS). För att vara försäkrad för, och därmed kunna få, assistansersättning krävs att man anses som bosatt i Sverige och uppfyller de andra villkor som gäller för förmånen (4 kap. 3 § och 5 kap. 2, 3 och 9 §§ SFB).

I maj 2026 antog riksdagen förslagen i propositionen Kvalificering till socialförsäkringen (prop. 2025/26:136 bet. 2025/26:SfU21 rskr. 2025/26:259). I propositionen föreslås bl.a. ett krav på kvalificering till vissa bosättningsbaserade förmåner, som kan uppfyllas genom bosättning i Sverige under en tid om fem år inom en ramtid om femton år, eller genom bosättning i Sverige i kombination med inkomster från förvärvsarbete som uppgår till en viss nivå över en viss tid. Det föreslås dessutom ett undantag från kravet på kvalificering för den som redan har en etablerad och varaktig anknytning till Sverige sedan tidigare. Kravet på kvalificering till vissa socialförsäkringsförmåner syftar dels till att minska risken för att dessa kan fungera som s.k. tilldragningsfaktorer för migranter, dels att stärka drivkrafterna för personer som kommer till Sverige att snabbt komma i arbete och egen försörjning och därigenom motverka utanförskap och långvarigt bidragsberoende, samt att stärka kopplingen mellan etablerad anknytning till Sverige och tillgång till de bosättningsbaserade förmånerna. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2027.

I betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53) finns ett förslag om särskilda kvalificeringsregler till socialförsäkringsförmånen assistansersättning. Betänkandets förslag om ett krav på kvalificering för assistansersättning utan motsvarande krav för insatsen personlig assistans enligt LSS innebär att ansvaret för individens personliga assistans under kvalificeringstiden övergår till kommunen. Därmed skulle ett kvalificeringskrav för assistansersättning i praktiken endast innebära att kommunerna skulle få ta över kostnaden för den personliga assistansen för de personer som inte uppfyller kvalificerings-

villkoren för assistansersättning, men som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov med i genomsnitt över 20 timmar i veckan.

Mot den bakgrunden aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 10 avsnitt 3.8) att kvalificering och förmånen assistansersättning ska utredas vidare i syfte att assistansen ska begränsas för vissa personer som kommer till Sverige. En modell med en kvalificering till assistansersättningen utan en motsvarande reglering för den kommunala personliga assistansen skulle enbart förskjuta kostnaderna från staten till kommunen, vilket även konstaterades i betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53 s. 163 och 164).

LSS är en rättighetslag för barn och vuxna med svåra funktionsnedsättningar. Insatsen personlig assistans skiljer sig på så sätt från förmåner som kan beviljas enligt socialförsäkringsbalken. I likhet med vad som gäller för kvalificering till socialförsäkringen bör det utredas om synnerliga skäl ska medge undantag från kravet på kvalificering. Eftersom personlig assistans per definition kräver att ett bakomliggande grundläggande behov finns, behöver ett sådant undantag vara restriktivt utformat för att svara mot regeringens intention. Undantaget bör vara förbehållet avvikande och speciella situationer, t.ex. när personlig assistans är av livsuppehållande betydelse.

Utredaren ska därför

- med beaktande av förslaget om kvalificering till assistansersättningen som lämnades i betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53), analysera och ta ställning till på vilket sätt en person som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig till insatsen personlig assistans, oavsett huvudman,
- föreslå en ny modell för kvalificering till insatsen personlig assistans som är förenlig med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden,
- analysera hur förslaget till ny modell förhåller sig till andra befintliga regelverk som kan vara aktuella för personer som bosätter sig i Sverige,
- analysera och överväga om det ska vara möjligt att bevilja undantag från kravet på kvalificering om det finns synnerliga skäl, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

I enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska utredaren redovisa en konsekvensutredning för de förslag som lämnas. I uppdraget ingår att redovisa förslagets påverkan på barn och vuxna med funktionsnedsättning samt för jämställdheten mellan män och kvinnor, pojkar och flickor. Förslagen ska också analyseras ur ett barnrättsperspektiv. Utredaren ska bedöma konsekvenser utifrån förslagets påverkan på möjligheten att nå målen för integrationspolitiken respektive arbetet mot utanförskap. De analyser och förslag som lämnas ska vara förenliga med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN:s konvention för barnets rättigheter.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska ge relevanta myndigheter, organisationer för assistansanvändare och funktionshindersorganisationer tillfälle att bidra med kunskap och att framföra sina synpunkter under utredningens gång. Utredaren ska också särskilt hålla sig informerad och beakta det uppdrag som Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering fått i regleringsbrevet för 2026 om uppföljning av bidragsreformen. Utredningen ska även, inom ramen för uppdragsbeskrivningen, beakta relevanta rekommendationer från kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD/C/SWE/CO/2–3).

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som bedrivs inom Regeringskansliet och inom utredningsväsendet, däribland utredningen Effektivare åtgärder mot välfärdsbrott och ökad förutsebarhet inom personlig assistans (S 2025:04) och utredningen Ett tydligare och mer förutsägbart regelverk för långsiktiga och stabila förutsättningar för personlig assistans (S 2026:05).

Utredaren ska hålla Regeringskansliet (Socialdepartementet) informerat om hur arbetet fortskrider.

Uppdraget ska redovisas senast den 4 juni 2027.

(Socialdepartementet)